



# Négar Djavadi

Literatūros premijomis  
įvertintas tarptautinis  
bestseleris

## PAKLYDUSI

Vertė Erika  
Sabaliauskaitė

BALTO



Négar  
Djavadi

# PAKLYDUSI

Romanas

Iš prancūzų kalbos vertė  
ERIKA SABALIAUSKAITĖ

**BALTO**  
Vilnius, 2022



## Eskalatorius

Paryžiuje mano tėvas Darijus Sadras niekada nesinaudojo eskalatoriumi.

Kai pirmą kartą nusileidau su tėvu į metro 1981 metų balandžio 21 dieną ir paklausiau kodėl, jis atsakė:

– Eskalatorius skirtas jiems.

*Jie* – tai, savaime suprantama, jūs. Jūs, skubantys į darbus šį balandžio antradienio rytą. Jūs, šios šalies piliečiai, jūs su savo mokesčiais valstybei, atskaitomais nuo pajamų, mokamais už būstą, o kartu ir jūsų užsispyrimas, kritinis mąstymas, solidarumas, išdidumas, kultūra, patriotizmas, branginamos Respublika ir demokratija, jūs, kurie ilgus amžius lenktyniavote, kad šiandien galėtumėte naudotis mechaniniais, giliai po žeme įrengtais laiptais.

Būdama dešimties neturėjau supratimo apie visus šiuos dalykus, bet niekada iki tol nematytas užgesęs tėčio žvilgsnis po ilgų šiame mieste praleistų vienatvės mėnesių mane taip prislėgė, kad dar ir šiandien išvydusi eskalatorių prisimenu jį. Girdžiu jo žingsnius kietais laiptais. Matau šiek tiek į priekį palinkusį kopiantį kūną, atkaklų, valingą, griežtai nesutinkantį naudotis laikinu patogumu ir pakilti be pastangų. Darijaus Sadro supratimu, tokios prabangos

turėjai nusipelnyti, kitu atveju – tai piktnaudžiavimas, o gal net vavgystė. Darijaus likimas – šie laiptai šioje šalyje, be netikėtumų tekan-  
tis laikas, abejingi praeivių žvilgsniai.

Norėdami perprasti šio sudėtingo samprotavimo subtilybes, turėtume įlįsti tėčiui į galvą – tokiam, koks jis tada buvo: Darijui Neramiajam, Darijui Skeptiškajam. Reikėtų nueiti painiu, neįtikėtinai absurdišku jo samprotavimų keliu. Gebėti matyti, kas slypi po kančios sluoksniu, po aitriu nesėkmės poskoniu, po neišmatuojamu delikatumu, elegancija, pagarba ir susižavėjimu. Vertinti nuoseklumą (atsisako naudotis eskalatoriumi) ir virtuoziškumą, kuriuos pasitelkęs jis, praleidęs didžiąją gyvenimo dalį palinkęs virš popierių krūvos, geba į kelis žodžius sutalpinti tai, kuo pats tapo, ir tai, ką jam reiškiate jūs.

Bet juk jūs geriau už mane žinote, kad, norint perprasti žmogaus mintis, pirmiausia reikia jį pažinti: suvokti visus jo gyvenimus, visas kovas, visas šmėklas. Ir patikėkit manimi, taip pradėjusi, jau dabar panaudojusi „tėvo“ kortą, nebesugebėsiu papasakoti visko, ką ketinu.

Pakaks žodžių „Eskalatorius skirtas jiems“ padaryto įspūdžio. Jie iš dalies ir buvo paskata parašyti šį pasakojimą, nors nė nenu-  
tuokiu, nuo ko pradėti. Žinau tik tiek, kad pasakojimas nebus nuoseklus. Pasakodama apie dabartį, turėsiu grįžti į tolimą praeitį, kirsti sienas, perkopti kalnus ir nusileisti prie to didžiulio ežero, vadinamo jūra, turėsiu leistis nešama užliejusių vaizdų, laisvų asociacijų, organiškų minties šuolių per atmintyje laiko išskaptuotas duobes ir iškilusias kalvas. Bet juk prisimenama tiesa yra ypatinga, ar ne? Atmintis atsirenka, išbraukia, sutirština spalvas, sumenkina, išaukština, apjuodina. Ji sukuria savo įvykių versiją, pateikia savo tiesą. Įvairialypė, bet nuosekli. Netobula, bet nuoširdi. Kad ir kaip būtų, manoji tempia tiek istorijų, tiek melo, tiek kalbų, iliuzijų, tiek

tremčių ir mirčių, mirčių ir tremčių sukrėstų gyvenimų, kad nebežinau, kaip visas šias gijas išpainioti.

Gali būti, kad kai kurie iš jūsų mane jau pažįsta, kad atsimena tą kruviną įvykį Paryžiaus Tryliktajame kvartale 1994 metų kovo 11 dieną. Juo pradėtos „France 2“ televizijos kanalo vakaro žinios. Kitą dieną apie tai rašė visi laikraščiai, straipsniai buvo pilni prieštaringos informacijos, iliustruoti mūsų nuotraukomis su juodais, akis slepiančiais stačiakampiais. Gal vienoje jų matėte ir mane. Gal sekėte šios istorijos eigą.

Beje, galėjau pradėti savo pasakojimą nuo to įvykio. O ne eskalatoriaus. Galėjau papasakoti jums tai, ką šeimoje vadiname ĮVYKIU. Bet negaliu. Dar ne. Kol kas jums pakaks žinoti, kad šiandien sausio 19-oji, dešimta valanda, o aš laukiu.





A PUSÉ



## Mazandarano vėjas

Rytiniame Košeno ligoninės sparne, kuriame teikiamos pagalbinio apvaisinimo paslaugos, darbai vyksta jau daug mėnesių. Jei gerai supratau, pastatas bus nugriautas, o skyrius perkeltas į pagrindinę ligoninę Port Rojaliao bulvare. Laukiamajame trečiame aukšte – tik tai, kas svarbiausia. Jokių plakatų ant sienų nei lankstinukų, tik kelios dešimtys trimis eilėmis sustatytų kėdžių, tingiai apšviestų niūrios, pro lauke sukonstruotus pastolius prasiskverbiančios šviesos. Kai šįryt įėjau, viena kėdė stovėjo atokiau, prie pat sienos. Jau kone keturiasdešimt penkias minutes sėdžiu ant jos ir laukiu.

Pirmą kartą pas gydytoją Fransuazą Gotjė lankėmės prieš vienuolika mėnesių. Maloniai šiltą pavasario dieną prieš vizitą raudonai nusilakavau kojų nagus, gal kiek naiviai tikėdamasi sukurti norimą savo ir Pjero įvaizdį. Nusprendžiau avėti aukštakulnes basutes ir nepersigalvojau, net kai man rengiantis danguje grėsmingai kaupėsi debesys. Versdama profesoriaus Štaino perduotus dokumentus, gydytoja Gotjė paklausė:

– Planuojate susituokti?

Jos balsas buvo visiškai normalus, bet pats klausimas man pasirodė grubus. Nė minties nekilo, kad ne tik profesorius Štainas,

bet ir gydytoja Gotjė susidomės mūsų šeimine padėtimi. Ar mes čia ne tam, kad pagaliau pradėtume apvaisinimo procedūrą? Ar klausimai neturėtų būti susiję su medicina: apie vaikystėje persirgtas ligas, paveldimumą, patirtas operacijas? Ar klausimai apie santuoką taip niekada ir nesiliaus?

– Taip, žinoma, po kelių mėnesių, – atsakiau tokiu nenatūraliu tonu, kad, kiekvieną kartą tai atsiminus, kyla noras prasmegti skradžiai žemėn.

Priešais mane sėdinti pora čia jau buvo, kai įėjau, kaip ir kita, sėdinti prie tolimiausios sienos. O kol laukiu, atėjo dar trys, ir visos susėdo palikdamos laisvą vietą tarp savęs ir kaimynų. Niekas nekalba, todėl laukiamajame vyrauja ta nuolankumo persmelkta tylą, drumsčiama įvairiausių iš koridoriaus atsklindančių garsų. Dėl veiduose matomos įtampos, susipynusių nerimo ir pažeidžiamumo laukiantieji panašūs į maisto prekių parduotuvėje pasiklydusius vaikus.

Ar ir aš taip atrodau?

Manau, kad ne, nes nieko nejaučiu, gal tik jau pradėdu nekantrauti.

Priešais sėdinčios moterys, kurių kūnai, kitaip nei mano, jau tapo mūsų lauku, greičiausiai prikaupė daugybę emocijų, bet apie jas prabils tik kada nors vėliau. Lauks ilgi pokalbiai, paaiškinimai, pasipiktinimai, neišverktos ašaros, išlaisvinantis juokas. Taip pat „įsivaizduoji...“, „žinok...“, „tu tik pagalvok...“, kol viskas pagaliau bus pasakyta, išskys ore ir pasimirš. Kartais, grįžusi iš universiteto kelionių, Mina taip elgiasi su manimi (ir, žinoma, su Leile). Paskambina ir ima pasakoti smulkmenas, nukrypsta nuo pagrindinės temos, neužbaigia minties, kažkodėl protarpiais nusijuokia, grožisi, skirtingomis intonacijomis kartoja tą pačią istoriją. Jai atrodo normalu, kad valandų valandas klausausi prilipusi prie telefono, nes aš

juk jos sesuo. Leilė taip pat klausosi, tik jai gerkle nekyla pykčio kamuolys, besipučiantis su kiekvienu sakiniu. Nes Leilė ją supranta. Jos abi geba taip „nusilengvinti“, kaip sakydavo mūsų mama Sara.

Retsykais svarstau, kaip įmanoma taip nieko nejausti. Net jei tai nutinka vis rečiau, šis pojūtis visada šalia, ranka pasiekiamas. Pauglystėje atrodė, kad jausmams skirta vieta manyje nepastebimai išdžiūvo. Pasaulis tada man atrodė kaip ir dabar, tarsi už stiklo, tolimas ir nepasiekiamas – lyg nebylus spektaklis, kuriame pati nesugebu dalyvauti. Jau tada supratau esant ryšį tarp tokios būsenos ir patiriamos serialuose bei filmuose matytų iš Vietnamo grįžusių amerikiečių karių. Iki kaulų smegenų supratau, ką jie jaučia sėdėdami ant šeimos sofos, spoksodami tuščiais sustingusiais žvilgsniais, kai aplink šurmuliuoja gyvenimas. Supratau jų negebėjimą ištraukti, prisijungti prie judančio pasaulio, kurti ateitį. Kaip ir aš, jie atrodė užlieti paviršiuje plūduriuojančių skenduolių tylos.

Kad aš čia viena, neliko nepastebėta.

Kad niekas nelaiko manęs už rankos. Kad nėra artimo kūno, prie kurio galėčiau prisiglausti, kuris kartu eitų per šį išbandymą. Tik toji ilga kartoninė tūtelė, papuošta etikete su mūsų vardais ir pavardėmis, mano ir Pjero, ant mano kelių. Ilga tūtelė, pripildyta atšildytos ir išplautos Pjero spermos (bent jau taip paaiškino gydytoja Gotjė).

Vis dar neįstengiu suprasti, kaip, kokia technika įmanoma išplauti spermą. Kiekvieną kartą, kai bandau įsivaizduoti, prieš akis iškyla didžiulis rėtis: tokį pyragams naudojo mano senelė Ema iš mamos pusės. Galėjau pažiūrėti internete, bet, tiesą sakant, nesu tokia smalsi, kad leisčiausi į panašios informacijos paieškas.

Vos įėjusi į salę, pajutau, kad mano vienatvę laukiamojo poros pastebėjo. Čia įžengianti moteris negali būti išsiskyrusi ar nebegyventi

su vyru – tokiu atveju procedūra nutraukiama. Vienatvė neabejotinai susijusi su viena iš trijų priežasčių (išvardyta nuo galimos mažiausios iki didžiausios poros katastrofos):

1) ginčas ryte prieš išvykstant;

2) sutuoktinio abejingumas. Jis nesiteikė pasiimti laisvos dienos, nukelti darbo susitikimo ar kelionės;

3) labai retas atvejis: sutuoktinio mirtis. Tam reikalingas specialus teismo leidimas apvaisinti *post-mortem*.

Kad ir kaip būtų, vieniša moteris bet kurios planetos ligoninės pagalbinio apvaisinimo skyriuje verta užuojautos, net jei jos vienatvė kitų čia gyvenimo atvestųjų nevirtį paverčia lengviau pakeliama. „Ačiū Viešpačiui, yra labiau vargstančių nei mes!“ Nes čia Poros teritorija. Niekieno žemė, kurioje sprendžiama poros ateitis, prasmė, tikslas. Skaistykla, kurioje vaisingumo dievas, prižadintas folitropino beta injekcijų, sprendžia – keisti arba ne poros lemtį. Mano atvejis neatitinka nė vieno varianto. Jis kur kas sudėtingesnis, kur kas sukesnis. Mano plane pirmu smuiku groja strategija ir manipuliacija. Jis nepadarytų gėdos jokiai gangsterių grupuotei. Nė neišivaizduoji, skaitytojau, kaip aš rizikuoju rašydama šias eilutes. Žinok, kad iš šių trylikos prieš mane sėdinčių porų, besigailinčių manęs, vienišos moters, kai kurie, jei tik žinotų tiesą, pritrėkštų mane prie sienos, spjautų man į veidą, išmestų į gatvę. Nė vienas nebandytų suprasti, pasidomėti, pažvelgti į mane, kaip į tokią pat aplinkybių, neišvengiamybės, palikimo, nesėkmės, dramų auką.

Todėl ir rašau.

Mano tėvas, Darijus Sadras, Balto lapo meistras, Nutrūktgalvis, Revoliucionierius, mįslingu vizionieriaus balsu sakydavo:

– Geriau girdime akimis nei ausimis. Ausys – kiauři šuliniai, tinkami tauškalams. Jei turi ką pasakyti – parašyk.

Tačiau mano gyvenime buvo akimirkų, ilgesnių ar trumpesnių periodų, kai būčiau padariusi viską, kad tik nebūčiau tokia, kokia esu. Pakeičiau šalį ir kalbą, susikūriau kitas praeitis, kitų tapatybių. Kovoju, dar ir kaip kovojau su tuo stipriu, kadais nuošalioje Persijos provincijoje Mazandarane\* pakilusiu vėju, persismelkusi mirtimis ir gimimais, nykstančiais ir dominuojančiais genais, perversmais ir revoliucijomis. Vėju, kuris, kaskart bandant nuo jo pasislėpti, pagriebdavo mane už apykaklės ir vėl atblokdavo į vietą. Kad suprasčiau, ką pasakoji, teks atsukti juostelę ir grįžti į pradžią: jūs turite išgirsti, kaip aš šią akimirką girdžiu – nors ką tik prakaukšėjo greitai į mus žvilgtelėjusi medicinos sesuo, – dėdės Sadeko Sadro, vadinau Antruoju Dėde, balsą. Balsą minorine gaida, švelnų tarsi klarinetas, pasakojantį tai, ką mes tarpusavyje vadinome „Nuostabiąja Antrojo Dėdės istorija“.

„Visą popietę vėjas švilpė taip smarkiai, tartum skelbtų pasaulio pabaigą. Mazandarano gyventojai neprisimena tokio siautulio nuo pat mongolų invazijos laikų! O ir tada tai, kas jiems pasirodė kaip artėjanti audra, buvo kraujo ištroškusių Čingischano ordų atneštas gūsis. Kad ir kaip būtų, šis skaudžiai kandantis vėjas, pučiantis iš užšalusių Rusijos lygumų, nieko gero nežadėjo.

O dabar įsivaizduokite nepaprastą savo prosenelio Montazemolmolko valdą. Du didžiuliai statiniai, kiekviename po šešiasdešimt

---

\* Kad jums būtų lengviau ir nereikėtų ieškoti „Vikipedijoje“, pateikiu truputį informacijos. Mazandaranas yra Irano šiaurės provincija, jos plotas 23 701 km. Skalaujamas Kaspijos jūros ir juosiamas Elburso kalnų grandinės, šis Persijos regionas vienintelis gebėjo pasipriešinti besiveržiantiems arabams musulmonams, todėl jame vėliausiai įvestas islamas. Norėdami jį įsivaizduoti, prisiminkite vešlius Ansi miesto, Šveicarijos ar Airijos peizažus: žalumą, rūką, lietu. Legenda pasakoja, kad atvykę į Mazandaraną musulmonai sušuko: „Mes Rojuje!“ (*Čia ir toliau – autorės pastabos, nebent nurodyta kitaip.*)

miegamųjų, pagalbinių patalpų, ginklų salių, virtuvių, svetainių, žirgų pilnų arklidžių... Ir visa tai apsupta miško, Elburso kalnų papėdėje. Čia gyveno ne mažiau kaip du šimtai šešiasdešimt sielų ir jos priklausė Montazemolmolkui. 1896 metų vasarį, rodos, šeštadienį, jis įsakė užkamšyti duris, langus ir pabūti užsidariusiems, kol oras bent kiek nurims. Kiek laiko siautės ta prakeikta audra? Ar daug jo žemės nuniokos? Jau valandų valandas šie ir kitokie klausimai neduoda Montazemolmolkui ramybės, o jis pats ne ką mažiau apniukęs nei dangus. Jis gyveno pagrindiniame pastate, persų vadinamame *birouni*\*, kartu su šimtu dvidešimt trimis ginkluotais vyrais, saugančiais jo žemes, ir dešimtimi jiems patarnaujančių jaunuolių.

Nors pastatytas priešais *birouni*, kitoje vidinio kiemo pusėje stūksantis antras pastatas, vadinamas *andarouni*, atrodė toks pats tolimas ir mįslingas kaip Pažadėtoji žemė. Jame gyveno penkiasdešimt dvi Montazemolmolko sutuoktinės iš keturių pasaulio šalių, jų dvidešimt aštuoni vaikai ir dvi dešimtys tarnaičių. Jis buvo vienintelis ten patekti galintis vyras, vienintelis uodęs sodrius kvėpalus, jutęs lediniame ore pakibusius ginčus... Pažinęs tamsius koridorių labirintus, praviras duris, audinių šiugždėjimą, jaudulį, kai tavęs laukia, trokšta, tingius kūnus, kai... na, patys puikiai suprantate, ką noriu pasakyti!

Tačiau visos šioje jo paties apgyvendintoje vietoje praleistos naktys jūsų prosenelio neišgydė nuo kartėlio, kad tikrovė slysta jam pro pirštus. *Andarouni* vis dar buvo paslaptinga ir beprotiška vieta, tarsi neįminta mįslė. Tą dieną, kaip tik tą dieną, kai Mazandarano žemė atrodė lyg Dievo delne ritinėjamas akmenukas, Montazemolmolkas

---

\* Knygoje palikta autorės pasirinkta persų kalbos žodžių perraša. (*Vert. past.*)



labiau nei bet ko bijojo, kad jo žmonos, pasinaudodamos prieblanda, rengia prieš jį sąmokslą. Juk ką gali žinoti, kas užgims apleistos moters širdyje? Iš kur žinoti, kad ji ištikima, nuoširdi, mylinti? Bėgant laikui ir augant žmonių skaičiui, jis, vos pastatęs pėdą ant pirmos į miegamuosius vedančių suktų laiptų pakopos, vis labiau jusdavo aštrius pavydo asmenis tarp strėnų, galinčius susmigti iki pat vidurių.

O kur dar ta žeminanti drama, greičiausiai sukelta Targolės Chanumos! Kadaise buvusi mylimiausia, Targolė Chanuma buvo kalta dėl niežulio moterų slaptoje vietelėje, galiausiai pasiekusio ir Montazemolmolko tarpkoji. Iš miesto buvo pakviesti gydytojai, trankomos durys, kieme į šipulius byrėjo daiktai, buvo išrauti kuokštai plaukų, riksmas perlėkė kalnus, valda užsitraukė gėdą... Tada Montazemolmolkas ir panoro, kad tas šėtono vėjas pūstų taip, kad nušluotų nuo žemės paviršiaus šias prakeiktas moteris ir visą tą šlykštybę. Bet tai jau kita istorija... Taigi, valandų valandas prapešiojęs tankią ir šviesią kaip sauja tabako barzdą, skersai išilgai išvaikščiojęs svetainę su šešeriomis durimis, jūsų prosenelis priėmė netikėtą sprendimą patikėti atsarginį *andarouni* raktą vienam jaunųjų tarnų. Pačiam negražiausiam. Pačiam šlykščiausiam. Kurio jokia moteris neglamonėtų net nusprendusi mesti sau iššūkį. O tada Montazemolmolkas...“

Stop. Ir vėl niekaip negaliu prisiminti, kaip Montazemolmolkas prisikvietė tą vaikina. Suriko jo vardą? Atidarė vienas iš šešerių durų ir paprašė įeiti? Ką nors nusiuntė jo atvesti? Sėdėdama prie Košeno ligoninės laukiamojo sienos, kuičiuosi atmintyje, tikėdamasi rasti pamirštas detales. Veltui.

Dažnai mėginu prisiminti šią istorijos dalį dirbdama, stovėdama prie muzikos pulsto ir bandydama pataisyti grubų kažin kokios

netikusios roko grupės garsą. Arba namuose, gulėdama ant sofos pasileidusi grupės „Tindersticks“ muziką. Jaučiuosi tarsi mokinukė, užsikirtusi deklamuodama mintinai išmoktą eilėrašį. Net pradėdama pasakoti istoriją iš pradžių, tikėdamasi, kad žodžiai lengvai nuves prie tęsinio. Bet visada sustoju prie tos pačios juodos atminties duobės krašto.

Galėčiau paskambinti Leilei ar Minai, bet to nedarau. Gyvenimo šalia artimųjų išugdyta intuicija man sako, kad nė viena jų neatsimena šios istorijos smulkmenų. Mano seserys atsimena kitus dalykus, kuriuos aš visiškai pamiršau. Naktis, kai miegodavom ant senelės Emos namo stogo po sulopytu iš visų pusių tinkleliu nuo uodų, knygas, kurias Sara mums pirkdavo prieš ilgąsias atostogas, ekspedicijas su pusseserėmis ir tetomis į hamamus Mazandarano kaimeliuose. Tais retais kartais, kai susitinkame tik mes trys, be sutuoktinių ir vaikų, pavakarieniauti Minos išrinktame restorane, nes po ĮVYKIO ji tapo vegetare, jiedvi visada prisimena būtent tai. Dažniausiai jau vakarienės pabaigoje, kai vynas atlieka savo darbą – ištrina mūsų skirtumus ir suskaldo dabarties svorį, – jos sušyla, juokiasi, viena kitą pertraukinėja, kartoja tuos pačius sakinius, tarsi nebūtų kitų, galinčių apibūdinti tas akimirkas. Kartais klausiu savęs, ar šių susitikimų tikslas nėra būtent tie prisiminimai, palikti pakelėje ir kitaip nepasiekiami. Ar jų tikslas nėra vėl tapti tais vaikais, šiandien jau pasiklydusiais mūsų fragmentiškos ir nebūtais dalykais užpildomos atminties vingiuose. Mums, suaugusioms, reikia tokių vakarienių, kad vėl sutiktume tuos vaikus ir patikėtume, jog jie išties yra.

Grįžkime į laukiamąjį. Nors ir nenorom, sutinku praleisti trūkstantą praeities fragmentą. Yra kaip yra: ši istorijos dalis – laiko trupiniai, vėliau dar ir nušluoti. Bet tai visai nesvarbu, nes visa kita puikiai prisimenu.

Taigi, negražus ir šlykštus jaunuolis stovi priešais Montazemolmolką...

„... o tas šturkščiu ir valdingu balsu jam sako: „Eik, pažiūrėk, ar jos laikosi mano nurodymų, grįžęs viską man papasakosi. Tik ne išsiduok, supratai?“ Bet vos ištaręs šiuos žodžius pasigailėjo. Joks kitas žmogus, net lytiškai nesubrendęs, į tą širšių lizdą nepastebėtas nepateks! Montazemolmolkas nusuko iš gėdos ir susijaudinimo paraudusias akis nuo berniuko ir liepė keliauti. Pyko ant savęs, kad prikalbėjo, ko nereikia, kad parodė savo baimes, net jei tas skaistuolis, priblokštas vien minties, jog laiko Rojaus durų raktą, tikrai nieko nepastebėjo. Tačiau, berniūkščiui išėjus, jo nerimas tik dar labiau išaugo. Praėjo pusvalandis, vėjas pūtė vis stipriau, o berniukas vis negrįžo. Pritrūkęs kantrybės Montazemolmolkas pasiuto, ir tas įsiūtis kaip liepsna įkaitino masyvų kūną. Jis griebė palta, karakulinę toką ir nusprendė pats išsiaiškinti, kas kitoje kiemo pusėje rezgama. Nes dabar tai jau buvo tikras: *andarouni* koridoriuose bręsta dar vienas skandalas.

Tie, kurie sutiko jūsų prosenelį plačiuose ir drėgnuose *birouni* koridoriuose, nedrįso jo sulaikyti. Jis buvo vietos šeimininkas, chanas\* su šešių skiemenų vardu, užtikrinančiu jam titulą ir teisę paveldėti pusę Mazandarano. Be to, siaubingai užsispyręs. Kiekvienas žinojo, kad bandymai nukreipti jį nuo pasirinkto kelio gali baigtis blogai. Buvo sakoma, kad net gyvūnai suprasdavo: jei persekioja Montazemolmolkas, jiems nepavyks išnešti sveiko kailio. Šis jo bruožas dažnai buvo apkalbamas, dėl jo dažnai skųstasi tiek *andarouni*, tiek

---

\* Politinę ar feodalinę valdžią turinčio žmogaus titulas. Prieš jį gali būti vartojamas žodis „aga“, reiškiantis „poną“.

*birouni* patalpose. Visi bijojo, kad toks užsispyrimas vieną dieną gali jį pražudyti. O jei jis mirs, kas jais pasirūpins? Svarbu tai, kad tais laikais valdė Nasiras ad Dinas, Kadžaro šachas, šiaurėje vis dar galiojo feodalinė santvarka. Didikų šeimos, siejamos daugybės sąjungų, valdė žemes ir žmones. Už darbą ir ištikimybę didikai žmones saugojo, slaugė, tuokė jų vaikus. Bet čia jau kita istorija...

Jūsų prosenelis iš visų jėgų pastūmė sunkias geležines duris. Vėjas iškart jį pačiupo ir supurtė tarsi arogantišką sūnų. Durys buvo išplėštos jam iš rankų. Karakulinė toka nuskrido. Paltas pakibo ant šakų ir suplyšo. Montazemolmolkas nepasidavė. Pagautas įsiūčio kovėsi su audra ir ant akių užkritusiais plaukais. Centimetras po centimetro jis, išsekęs ir narsus, pasiekė *andarouni* duris.

Kai pagaliau įėjo į vidų, apstulbo nuo vyraujančios tylos. Aišku, tylą čia jį pasitikdavo kaskart. Bet ta tylą buvo sava ir saldi, neatskleistų pažadų tylą, moterų padažytomis akimis ir rausvomis lūpomis tylą, moterų, sulaikančių kvėpavimą ir besiviliančių, kad bus pasirinktos. Jis būdavo tos tylos priežastis, jos kalvis. Tačiau dabar jį supanti tylą buvo neaiški, tokia pat bauginanti kaip kalnuose išraustų tunelių. Jis keturiomis užlėkė suktais laiptais. Antras aukštas buvo tuščias, durys uždarytos. Susirūpinęs užlipo į trečią, skirtą tarnaitėms ir vaikams, o tada jį sustabdė balsas: „Ir kur taip leki?“ Išgirdus Amirą jam palengvėjo, iškart apsisuko ir atidarė jos miegamojo duris.

Išsitiesusi ant įvairiaspalvių vilnionių pagalvėlių, gaubiamą dūmų suktinio, Amira prisimerkusi vėrė jį žvilgsniu. Sarkastiška šypsena atspindėjo visą jos gyvenimą šioje vietoje – daugiau nei pusę to gyvenimo, nuo pat tada, kai Montazemolmolkas ja nebesidomėjo, ji praleido šiame miegamajame gerdama arbatą, valgydama datules ir rūkydama opijų. Amira tiek naktų laukė jūsų prosenelio, kad būtų

atpažinusi jo žingsnius iš tūkstančio kitų. Net jei Montazemolmkas ją paliko dėl kitų, jaunesnių, jis ją gerbė labiau nei bet kurią kitą. Ji buvo jo pirmoji žmona ir pirmojo sūnaus motina (kaip ir dar trijų dukterų, šlykščių kaip virtas kopūstas). O pati Amira, plati ir tvirta tarsi citadelė, liovėsi jį gerbusi. Vadino ne chanu, o ponu ir tujino. „Jei ponas pageidauja žinoti, kas vyksta, tenueina į svetainę už virtuvės. Nagi, rupūžioke, eik, kol nesušlamščiau tavęs gyvo!“ Ir prikimęs pamišėlės juokas nulydėjo vėl nuo jos sprunkančio Montazemolmolko žingsnius.

Montazemolmkas stumtelėjo svetainės duris ir sustingo. Jos visos čia! Dažniausiai tiek daug moterų vienoje vietoje čiauska kaip kokiam hamame, bet čia visų lūpos buvo sučiauptos. Kelios rūpinosi skaiduoliu, kuris nualpo vos pažvelgęs pro rakto skylutę. Vyras paprastai nematydavo to, ką pamatė jis: pusnuogė mergina išskėstomis kojomis rangėsi iš skausmo, o viduriai krito į padėtą po ja molio vonelę. Dabar moterys skyrėsi praleisdamos Montazemolmolką. Kraujas jau buvo nuplautas, vonelė išnešta. Mergina nebesirangė išskėstomis kojomis. Ji buvo mirusi.

Jūsų prosenelei nebuvo nė penkiolikos. Nebeįmanoma aprašyti jos veido, nes, vos jį uždengus drobulė, visi tą merginą pamiršo. Iš kur ji? Kas ji? Koks jos vardas? Nei jūs, nei aš niekada to nesužinosime. Iš nuostabos apstulbęs Montazemolmkas negalėjo atitraukti akių nuo sustingusio kūno, kurį, kaip miglotai prisiminė, buvo kelioms minutėms prispaudęs už krūmo. Staiga jam ant rankų nusileido mažutis į vystyklus įsuktas ryšulėlis. „Mergaitė, aga chana!“ – mirtiną tylą išsklaidė pirmieji žodžiai. Montazemolmkas pirmą kartą laikė glėbyje naujagimį.

Kad nenusiviltų ir nepasišlykštėtų, kiti dvidešimt aštuoni jo vaikai jam būdavo pristatomi iškilmingai, praėjus savaitei po gimimo,

lygia odele, apelsinų žiedų vandenių įtrintais skruosteliais. Kiekvienas jau turėdavo motinos išrinktą vardą, bet Montazemolmolkas tą pat akimirką jį pamiršdavo. Svarbu paminėti, kad, konkuruodamos ir viliodamos sutuoktinį, motinos sugalvodavo vis sudėtingesnius vardus ir pačios galiausiai juos pamiršdavo.

Žiūrėdamas į susiraukšlėjusį kūdikio veidelį, jis išsigando tamsios odos. Bet staiga ryšulėlis buvo išplėštas jam iš rankų ir nuleistas kitas. „Antra! Antra!“ Neturėdamas jokio supratimo apie reprodukciją, Montazemolmolkas ne iškart suvokė, kas čia įvyko. Nustebęs atsisuko į seną pribuvėją vario atspalvio veidu. „Dvynės, aga chana! Tik pats Dievas težinojo, kad ta vargšė mergaitė iščiose nešiojo jas dvi. Vienas gyvenimas už du: tokia Viešpaties valia.“ Suvaldęs nuostabą Montazemolmolkas palinksėjo pritardamas tokiai teisingai įžvalgai. Net jei po apsilankymo Rusijoje dėl priežasties, apie kurią niekam nepasakos visą gyvenimą, jis rimtai abejojo, kad Dievas yra, toliau apsimitinėjo priešingai, nes taip jam buvo patogiau.

Kad ir kaip būtų, Montazemolmolkas nuleido akis į savo trisdešimtąjį vaiką – jūsų senelę. Priešingai nei jos tamsi kaip slyva sesuo dvynė, ji turėjo baltą odą ir šviesius plaukelius. Bet svarbiausia – ir Montazemolmolkas, norėdamas įsitikinti, iš arčiau pažvelgė į jos veidą – ji paveldėjo jo žydras akis. Nepaprastą Kaspijos jūros mėlį, kurio dar net lašelis nebuvo nusileidęs į nė vieno iš viso būrio vaikų akis. Būdamas keturiasdešimt aštuonerių, Montazemolmolkas pagaliau laikė glėbyje vaiką, apie kurį slapta svajojo, tą, kurios žvilgsnis visada primins jo.

Apėmė didingas tęstinumo jausmas. Netikėta laimė, kurios liudininkėmis tapo visos apmaudo graužiamos moterys. Jo veido bruožai sušvelnėjo, lūpas nušvietė išdidi šypsena, o tada gerkle pakilo skiemuo, tada žodžiai, ir sakinyš nuskambėjo tarsi rykštės švilpės.